

NORGES HØYESTERETT

Den 8. april 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Kallerud, Ringnes og Steinsvik i

HR-2020-759-U, (sak nr. 20-038885STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Christian Flemmen Johansen)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Stein Vale)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder avvisning av anke etter vedtakelse av straffedom.
- (2) A, født 00.00.1967, ble 26. juli 2019 satt under tiltale for blant annet overtredelse av straffeloven § 271, § 266 a og § 263.
- (3) Oslo tingrett avsa 22. november 2019 dom i saken. Tingretten fant det bevist at A hadde begått straffbare handlinger, men kom til at han hadde vært utilregnelig på gjerningstidspunktene. Han kunne derfor ikke straffes, jf. straffeloven § 20, men ble dømt til overføring til tvungent psykisk helsevern etter straffeloven § 62.
- (4) A ble i tillegg, ved domsslutningens punkt 2, ilagt kontaktforbud i medhold av straffeloven § 57 første og andre ledd til beskyttelse av hans tidligere ektefelle, og domsslutningen punkt 3 fastsatte også elektronisk kontroll («omvendt voldsalarm») med seks måneders varighet i medhold av § 57 femte ledd.
- (5) Dommen ble forkynt for A i fengselet 28. november 2019. I forkynnings skjemaet markerte A for «Vedtakelse av dommen». A påførte også skjemaet flere merknader, der det blant annet fremgikk at han stilte spørsmål ved om det var anledning til å idømme «omvendt voldsalarm» når han var funnet utilregnelig. Han tok samtidig forbehold om å begjære gjenåpning eller kreve erstatning.
- (6) Selv om A ved forkynningen hadde krysset av for at dommen ble vedtatt, erklærte han anke 11. desember 2019. Anken rettet seg mot dommens punkt 2 og 3 om kontaktforbud med elektronisk kontroll.
- (7) Påtalemyndigheten påstod anken avvist under henvisning til at A hadde vedtatt dommen.

(8) Borgarting lagmannsrett avsa 22. januar 2020 kjennelse med slik slutning:

«Anken avvises.»

(9) A, født 00.00.1967, har anket til Høyesterett. Han har utdypet anken i et eget skriv, og forsvarer har inngitt støtteskriv til anken. Sammenfatningsvis anfører han at vedtakelsen av dommen skyldtes at han misforsto sine prosessuelle rettigheter og at han ikke forsto at anken kunne begrenses til å gjelde deler av dommen. Han visste heller ikke at han kunne rådføre seg med sin forsvarer før han tok stilling til ankespørsmålet. Ved forkynningen var han også i en spesiell situasjon ved at han fikk et sammenbrudd og var i en panikktilstand. Han har nedlagt slik påstand:

«Borgarting lagmannsretts kjennelse av 22. januar 2020 i sak 20-002890ASTBORG/04 oppheves.»

(10) *Påtalemyndigheten* anfører at lagmannsrettens kjennelse er riktig, og at det ikke foreligger nye opplysninger som kan tilsi en annen konklusjon. Slik forkynnings skjemaet er utformet, og tatt i betraktning As egne påtegninger på skjemaet, kan han ikke høres med at han misforsto sine rettigheter. Det er heller ikke grunnlag for at han var i en så spesiell tilstand ved forkynningen at vedtakelsen av den grunn er uforbindende. Det er ikke nedlagt formell påstand.

(11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder avvisning av anke over dom, og at utvalget har full kompetanse ved prøvingen.

(12) Det følger av straffeprosessloven § 50 at en dom er rettskraftig når den er vedtatt av domfelte. Vedtakelse innebærer at ankeretten frafalles, og rettskraften inntreer umiddelbart med mindre vedtakelseserklæringen har mangler som gjør den uforbindende som viljeserklæring, jf. HR-2020-492-U. Det er lagt til grunn i rettspraksis at domfeltes psykiske tilstand ved vedtakelsen etter omstendighetene kan medføre at vedtakelsen ikke anses bindende, jf. HR-2011-1050-U med henvisning til Rt-1992-1185.

(13) A ble ved tingrettens dom funnet utilregnelig og ble idømt overføring til tvungent psykisk helsevern. Tingretten uttalte i dommen, under henvisning til vurderingene fra de rettsoppnevnte sakkyndige, at retten etter bevisførselen ikke var i tvil om at «tiltalte har en alvorlig psykisk lidelse med forstyrret evne til realistisk vurdering av omverdenen».

(14) Oslo statsadvokatembeter har i påtegning 7. mars 2020 redegjort for at aktor dagen etter vedtakelsen av dommen kontaktet forsvareren i lys av As påtegning på forkynnings skjemaet, der han blant annet «forbeholder [seg] retten eller allerede nå varsler mulighet for gjenåpning/erstatningskrav om dommen er ilagt på feil grunnlag (omvendt voldsalarm)». Teksten er inntatt som en merknad til feltet der det er krysset av for vedtakelse av dommen. Det fremgår videre av påtegningen at domfelte den 2. desember 2019 selv tok kontakt med Oslo statsadvokatembeter og ga uttrykk for at han raskest mulig ønsket overføring til tvungent psykisk helsevern.

(15) I lys av tingrettens vurdering av domfeltes psykiske helsetilstand, domfeltes påføringer på forkynnings skjemaet og anførselene om at han ved vedtakelsen befant seg i en panikktilstand, finner ankeutvalget at det er så stor tvil knyttet til As psykiske tilstand på det tidspunktet han vedtok dommen, at vedtakelsen ikke kan anses som en bindende viljeserklæring.

Ankeutvalget har også sett hen til at anken reiser spørsmål om vilkårene for idømmelse av rettighetstap i lys av tingrettens konklusjon om domfeltes utilregnelighet.

- (16) Lagmannsrettens avvisning av anken må derfor oppheves.
- (17) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Arne Ringnes
(sign.)

Knut H. Kallerud
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)